

9. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів : Закон України від 19.12.1995 р. № 481/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 46. – Ст. 345.
10. Постанова Запорізького окружного адміністративного суду від 28 квітня 2004 року по справі № 0870/2297/12 за позовом про визнання протиправним та скасування рішення про застосування фінансових санкцій // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/23787556>.
11. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 01.06.2006 р. № 1775-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 299.
12. Товарознавство. Терміни та визначення : ДСТУ 3993-2000 : чинний від 01.01.2001 р. – К. : Держстандарт України, 2000. – 24 с.
13. Сигарети. Загальні технічні умови : ДСТУ ГОСТ 3935:2004 (ГОСТ 3935-81, IDT) : чинний від 01.01.2005 р. – К. : Держспоживстандарт України, 2005. – 19 с.
14. Угода про Правила визначення країни походження товарів у Співдружності Незалежних Держав від 20.11.2009 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 77. – Ст. 2343.

БАСАЙ О. В.,

кандидат юридичних наук,
докторант кафедри права інтелектуальної
власності та корпоративного права
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

УДК 347.774.5

СПІВВІДНОШЕННЯ ГЕОГРАФІЧНОГО ЗАЗНАЧЕННЯ ТА ГАРАНТОВАНОГО ТРАДИЦІЙНОГО ПРОДУКТУ

У статті розкрито поняття географічного зазначення та гарантованого традиційного продукту. Виділено відмінності між географічним зазначенням і гарантованим традиційним продуктом.

Ключові слова: географічне зазначення, зазначення походження товару, гарантований традиційний продукт, охорона прав інтелектуальної власності.

В статье раскрыто понятие географического обозначения и гарантированного традиционного продукта. Выделены различия между географическим обозначением и гарантированным традиционным продуктом.

Ключевые слова: географическое указание, указание происхождения товара, гарантированный традиционный продукт, охрана прав интеллектуальной собственности.

The article reveals the concept of geographical indication and traditional specialties guaranteed. Highlight the differences between geographical indication and traditional specialties guaranteed.

Key words: geographical indications, indications of origin, guaranteed traditional product, the protection of intellectual property rights.

Вступ. Одним з об'єктів права інтелектуальної власності є географічне зазначення. Особливість географічного зазначення та ключова відмінність від інших об'єктів інтелектуальної власності полягає в його функціях: по-перше, зазначає місце походження певного товару; по-друге, підкреслює особливості товару, пов'язані з місцем його походження. Саме єдність цих двох функцій є важливою умовою надання правової охорони географічним зазначенням. Крім географічного зазначення, яке передбачене в Цивільному кодексі України, в Законі України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» передбачене просте та кваліфіковане зазначення походження товару, яке у свою чергу включає назву місця походження та географічне зазначення походження. Як об'єкт права інтелектуальної власності правовій охороні підлягає саме кваліфіковане зазначення походження. На відміну від України, у країнах ЄС, а також окремих зарубіжних державах правова охорона надається географічним зазначенням походження (Protected designation of origin – PDO), охоронюваним географічним зазначенням (Protected geographical indication – PGI), а також гарантованим традиційним продуктам (Traditional specialties guaranteed – TSG)).

Враховуючи відсутність в Україні практики охорони гарантованих традиційних продуктів, розкриття його поняття та суті має важливе не лише теоретичне, а й практичне значення.

У наукових дослідження увага приділяється переважно проблемним питанням охорони й захисту географічного зазначення як об'єкта права інтелектуальної власності. Серед останніх досліджень, присвячених географічним зазначенням, слід відзначити роботи Г. Андрощука, Ю. Бошицького, С. Дмитрієвої, В. Жарова, А. Кординця, І. Кожарської, В. Крижної.

Водночас питання охорони гарантованих традиційних продуктів не отримали належного висвітлення в наукових публікаціях.

Постановка завдання. Метою дослідження є розкриття поняття й особливостей гарантованого традиційного продукту, а також його співвідношення з географічним зазначенням, яке охороняється в Україні як об'єкт права інтелектуальної власності.

Результати дослідження. У ЦК України не наведено визначення географічного зазначення, а встановлено обсяг правової охорони, який визначається характеристиками товару (послуги) та межами географічного місця його (її) походження, зафіксованими державною реєстрацією права інтелектуальної власності на географічне зазначення.

Відповідно до Закону «Про охорону прав на зазначення походження товарів» [1] зазначення походження товару – поняття, що охоплює (об'єднує) такі терміни: просте зазначення походження товару; кваліфіковане зазначення походження товару.

Просте зазначення походження товару визначено як будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару. Ним може бути й назва географічного місця, яка вживається для позначення товару або як складова частина такого позначення. Правова охорона простого зазначення походження товару надається на підставі його використання. Правова охорона простого зазначення походження товару полягає в недопущенні використання зазначень, що є неправдивими (фальшивими) чи такими, що вводять споживачів в оману щодо дійсного географічного місця походження товару. Просте зазначення походження товару не підлягає реєстрації.

У свою чергу кваліфіковане зазначення походження товару об'єднує такі терміни:

– назва місця походження товару – назва географічного місця, яка вживається для позначення товару, що походить із зазначеного географічного місця та має особливі властивості, виключно або головним чином зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами або поєднанням цих природних умов із характерним для даного географічного місця людським фактором;

– географічне зазначення походження товару – будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце по-

ходження товару, який має певні якості, репутацію або інші характеристики, переважно зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або поєднанням цих природних умов і людського фактора.

Правова охорона кваліфікованим зазначенням походження товарів надається на підставі їх реєстрації, яка діє безстроково від дати реєстрації.

Для найменування місця походження товару вирішальною передумовою для виникнення особливих характеристик товару є специфічні природні умови. Наприклад, особливістю й унікальністю мінеральної води «Миргородська» є саме особливі природні умови, в яких вона видобувається. А для географічного зазначення походження товару такими вирішальними передумовами здебільшого є характерні умови даного географічного місця та людський фактор. Наприклад, петриківський розпис, богемське скло [2].

Назва місця походження товару буде лише у випадку, коли товар має особливі властивості, а географічне зазначення – коли товар має певні якості, репутацію або інші характеристики. Тобто географічне зазначення є ширшим терміном і може застосовуватися до більшої кількості товарів. За допомогою кваліфікованого зазначення прослідковується безпосередній зв'язок між якістю товару, наявністю в нього конкретних особливостей та місцевістю його виробництва. Ця якість є постійною та зумовлюється природними умовами, що об'єктивно існують у зазначеному географічному місці [3].

Право на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару мають такі суб'єкти:

а) особа чи група осіб, які в заявленому географічному місці виробляють товар, особливі властивості, певні якості, репутація або інші характеристики якого пов'язані із цим географічним місцем;

б) асоціації споживачів;

в) установи, що мають безпосереднє відношення до вироблення чи вивчення відповідних продуктів, виробів, технологічних процесів або географічних місць.

Таким чином, географічне зазначення може використовуватись для різної категорії товарів, як харчових, сільськогосподарських продуктів, так і до інших товарів. При цьому продукція має бути певним чином пов'язана з географічним місцем, назва якого використовується в позначенні.

В ЄС правові засади охорони гарантованих традиційних продуктів закріплено в Регламенті (ЄС) від 20 березня 2006 р. про сільськогосподарську продукцію та харчові продукти у статусі гарантованих традиційних продуктів [4].

Гарантований традиційний продукт «TSG» – сільськогосподарський або харчовий продукт, специфічність якого визнана шляхом реєстрації.

Запровадження охорони гарантованих традиційних продуктів здійснено з метою підтримки сільськогосподарських виробників, а також забезпечення інтересів споживачів різної продукції.

Як зазначено в Регламенті, необхідно сприяти диверсифікації сільськогосподарської продукції. Маркетингові заходи для підтримки традиційних продуктів зі специфічними характеристиками можуть принести велику користь сільському господарству, насамперед у найменш благополучних або віддалених регіонах завдяки тому, що вони сприяють підвищенню доходів фермерів, а також протидіють міграції сільського населення з даних регіонів. Для безперервного функціонування внутрішнього ринку харчових продуктів учасники економічної діяльності повинні бути забезпечені інструментами, за допомогою яких вони зможуть підвищувати ринкову вартість своєї продукції, гарантуючи водночас добросовісну торгівлю та захист споживачів від незаконних дій.

Традиційні продукти, що підпадають під систему охорони ЄС, відрізняються від продуктів масового виробництва. Своїх унікальних особливостей вони набувають завдяки походженню з конкретного регіону або традиційному методу виробництва. Можна відновити їх історію. Якість продуктів забезпечує досвід і традиції, культивовані ба-

гатьма поколіннями, а також суворе законодавство в галузі виробництва й контролю. Після включення до системи охорони їх фальсифікація переслідується за законом.

Для іноземних виробників отримання сертифікату «TSG» – справа престижу. Це офіційне визнання товару як ексклюзивного продукту, який зведений у ранг гастрономічної культури ЄС. Через його специфічні характеристики він досяг найвищої відзнаки та найвищого захисту, який йому може дати законодавство.

Порівняно з географічними вказівками й найменуваннями місць походження, гарантованих традиційних продуктів в Європі зареєстровано не так багато. Так, в Іспанії першим статус «TSG» отримав «Jamón Serrano» – солоне м'ясо, в'ялене протягом 210 днів. У цей же список пізніше включили «Jamón Iberico», строком в'ялення до трьох років. Італійська Parma удостоїлася захисту у двох категоріях – як найменування місця походження, так і гарантований традиційний продукт. Італійське копчене м'ясо шпек («Spresck») також належить до «TSG» [5].

У Польщі захист в якості гарантованих традиційних продуктів отримали такі продукти: Полторак, Двойняк, Тройняк, Четверняк, Кабаноси, Ялівцева ковбаса, Мисливська ковбаса, Рижикове масло, Перекачевник [6].

В Італії статус гарантованого традиційного продукту отримала, зокрема, PIZZA NAPOLETANA. Відповідно до постанови про надання відповідного статусу, піца повинна бути ніжна, пружна, готуватися з томатами, моцареллою Bufala Campana (PDO) or Mozzarella (TSG), оливковою олією (extra virgin), орегано, часником та базиліком у печі на дровах. Реєстрація була проведена італійською мовою, при цьому слова Prodotta Secondo la Tradizione Napoletana (виготовляється відповідно до Неаполітанської традиції) та аббревіатура TSG, які позначаються на етикетці, перекладаються за місцем виробництва. Така піца не обов'язково має бути виготовлена в Неаполі, однак повинна бути виготовлена відповідно до традицій Неаполя, як описано у Правилах № 97/2010 [7].

Відповідно до Регламенту сільськогосподарська продукція або продукт харчування може бути кваліфікований як традиційний продукт, якщо відповідає специфікації продукту, яка повинна включати наступні дані:

- найменування однією або декількома мовами із зазначенням, чи подавало об'єднання заявку на реєстрацію зі збереженням за собою права на найменування або без нього;
- опис сільськогосподарського продукту або продукту харчування, в тому числі його найважливіші фізичні, хімічні, мікробіологічні та органолептичні властивості;
- опис методу виробництва, передбаченого для виробників, за необхідності включаючи й характеристики сировини або інгредієнтів, які використовуються, а також спосіб попередньої обробки сільськогосподарського продукту або продукту харчування;
- важливі фактори, які визначають специфічні характеристики та за необхідності базові компоненти, які використовуються;
- важливі фактори, що створюють традиційний характер продукту;
- мінімальні вимоги і процедури для контролю специфічних характеристик.

У Молдові правові засади охорони гарантованих традиційних продуктів визначено в Законі № 66-XVI від 27.03.2008 р. «Про охорону географічних зазначень, найменувань місць походження і гарантованих традиційних продуктів» [8]. Гарантований традиційний продукт – сільськогосподарський або харчовий продукт, специфічність якого визнана шляхом реєстрації відповідно до Закону № 66-XVI. В якості гарантованого традиційного продукту може охоронятися сільськогосподарський або харчовий продукт, який отримують із традиційної вихідної сировини, або він має традиційний склад, або характеризується способом виробництва та/або переробки, що відповідає традиційному способу виробництва та/або переробки.

Виходячи з наведеного в Законі визначення, до ключових ознак гарантованого традиційного продукту віднесено традиційність і специфічність. Традиційним визнається продукт, який використовується на ринку протягом певного періоду часу, що вказує на

передачу від покоління до покоління, що є доведеним фактом; цей період повинен відповідати загально визнаній тривалості людського покоління, тобто як мінімум 25 рокам.

Специфічність – характеристика або сукупність характеристик, якими сільськогосподарський або харчовий продукт чітко відрізняється від інших подібних сільськогосподарських або харчових продуктів, що відносяться до тієї ж категорії. Характеристика чи сукупність характеристик, які визначають специфічність продукту, повинні бути обумовлені якостями, властивими цьому продукту, такими як фізичні, хімічні, мікробіологічні або органолептичні якості, способом його виробництва або специфічними умовами, які переважають у процесі виробництва. Зовнішній вигляд сільськогосподарського або харчового продукту не є характеристикою його специфічності. Специфічність продукту не може зводитися ні до якісного або кількісного складу, ні до способу виробництва, передбаченого законодавством, ні до норм, встановлених органом стандартизації або довільно.

Відповідно до ст. 12 Закону назви гарантованих традиційних продуктів, зареєстрованих відповідно до положень цього закону, охороняються від будь-яких дій, здатних ввести споживача в оману, особливо проти таких, які дають зрозуміти, що сільськогосподарський або харчовий продукт є гарантованим традиційним продуктом; від будь-якої імітації зареєстрованої назви, зарезервованої згідно із процедурою, встановленою в Законі. Забороняється будь-яке довільне або таке, що вводить в оману, зловживання позначенням «Specialitate Tradițională Garantată» та відповідного йому національного символу.

Слід відзначити, що право на реєстрацію гарантованого традиційного продукту має лише група, під якою мається на увазі будь-яке об'єднання виробників і переробників незалежно від організаційно-правової форми або складу, які діють на підставі статуту групи та здійснюють виробничу діяльність щодо товарів, зазначених у заявці.

Висновки. Таким чином, географічне зазначення та гарантований традиційний продукт мають як спільні риси, так і відмінності.

Спільним між указаними об'єктами є те, що вони підкреслюють певні особливості продукту чи товару, обумовлені певним місцем їх походження.

Серед суттєвих відмінностей слід відзначити наступні.

По-перше, об'єкт охорони. В якості гарантованого традиційного продукту може бути зареєстровано лише сільськогосподарський або харчовий продукт, тоді як географічне зазначення може використовуватись і для позначення іншої продукції (тульський самовар, вологодські мережива тощо).

По-друге, різні критерії охороноздатності географічних зазначень і гарантованого традиційного продукту.

По-третє, вимога щодо місця виготовлення продукції. Так, продукт, який охороняється як гарантований традиційний продукт, не обов'язково має вироблятися за місцем реєстрації. Головна умова дотримання вимог щодо технології виробництва продукту визначена під час реєстрації гарантованого традиційного продукту. Тоді як продукт, який виробляється під певним географічним зазначенням, має бути пов'язаний із географічним місцем.

Список використаних джерел:

1. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16.06.1999р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/752-14>.

2. Трёмбовецкая Т. Наименование места происхождения и географическое указание происхождения товара: отличия // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://goldmark.ua/ru/articles/geographical-indications/135-naimenovanie-mesta-proishojdeniya>.

3. Тараненко О.М. «Географічні зазначення»: проблема термінологічної неоднозначності / О.М. Тараненко // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 919–923. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12tomptn.pdf>.

4. Регламент Совета (ЕС) № 509/2006 от 20 марта 2006 г. о сельскохозяйственной продукции и пищевых продуктах в статусе гарантированных традиционных продуктов // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://barley-malt.ru/?p=4493>.

5. Маценко И. Traditional Speciality Guaranteed – сделано в Молдове // Экономическое обозрение. – 2008. – № 41 (777).

6. Знайтеся з польськими охоронюваними продуктами // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://viza.vn.ua/polskie-produkty-chronione.html>.

7. PIZZA NAPOLETANA Obtains “Traditional Speciality Guaranteed” Status // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.inta.org/INTABulletin/Pages/EUROPEAN UNIONPIZZANAPOLETANAObtainsTraditionalSpecialityGuaranteedStatus.aspx>.

8. Об охране географических указаний, наименований мест происхождения и гарантированных традиционных продуктов от 27.03.2008 г. // [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=2&id=328620>.

БОЛОКАН І. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правознавства
Інституту управління та права
(Запорізький національний
технічний університет)

УДК 347.453.6

НЕДОЛІКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУБ'ЄКТНОГО СКЛАДУ ДОГОВОРУ ПРОКАТУ

Статтю присвячено аналізу норм ЦК України й теоретичних розробок із питань суб'єктного складу договору прокату, дослідженню вимог, які висуваються до наймодавця за договором прокату, виявленню недоліків законодавчого врегулювання та формулюванню пропозицій щодо вдосконалення цивільного законодавства з цих питань.

Ключові слова: найм рухомого майна, прокат, публічний договір, наймодавець, наймач, споживач.

Статья посвящена анализу норм ГК Украины и теоретических разработок по вопросам субъектного состава договора проката, исследованию требований, предъявляемых к наймодателю по договору проката, выявлению недостатков законодательного регулирования и формулированию предложений по усовершенствованию гражданского законодательства по этим вопросам.

Ключевые слова: найм движимого имущества, прокат, публичный договор, наймодатель, наниматель, потребитель.

This article analyzes the regulations of the Civil Code of Ukraine and theoretical developments on the issues of rental agreement subject composition, the study of the requirements for the lessor under a hire contract, identifies gaps in legislation and the formulation of proposals for the improvement of civil law on these matters.

Key words: hiring of movable property, rental, public contract, landlord, tenant, consumer.

